

Drsimo v pogubo, pogoltnila nas bo reka

SNG Nova Gorica Praizvedba drame Nenadoma, reka srbskega sodobnega dramatika Dimitrija Kokanova. Uprizoritev se navezuje na kulturni roman Georga Orwella 1984

Marij Cuk

NOVA GORICA Očitno je res. Svet drsi v samouničenje, kar ni meteorološki pojem, če parafraziram Petra Ilandkeja, marveč dejanski samomorilski instinkt človeštva, ki je v zadnjih desetletjih izgubilo marsikaj določujočega, predvsem pa humanistično zaledje in dialoško sposobnost. Umetnost seveda to lahko kotno in počasno drsenje uvidi veliko prej kot na primer politika ali nogomet, slutiti, da s človekom nekaj ni v redu, in te dvome in slutnje in nerožnato vizionarnost prenaša v planetarni prostor.

Žal opozoril umetnosti nihče ne poslušajo, čeprav so se vselej izkazala za oportuna in potrebna. Najbrž je prav zaradi tega predvsem odrska naracija prežeta z neprikritim odporom zoper vse silnice, ki človeka vodijo v prepad, a tega ne vidi, saj je zaslepljen z lažnimi prividi blagostanja, ki ga ponujajo virtualni svet s svojim tehnokratskim vodenjem v izrazito individualistično razumevanje življenja, kar z drugimi besedami povedano pomeni: zdrž v totalitarizmu, razkroj duše, morilska naslada, robotizacija družbe. Kar nekaj odrskih uprizoritev se je v zadnjem obdobju lotilo teh nezaviljivih leg sodobnosti, ki pa imajo svojo zaslombo v preteklosti.

Pohod totalitarizmov

Na to območje sodi tudi zadnja premiera **SNG Nova Gorica** *Nenadoma, reka*, v originalu *Odjednom, reka*, srbskega dramatika Dimitrija Kokanova v režiji Kokanova Mladenovića (prevod Nebojša Pop Tasić in Anja Pišot). Uprizoritev na malem odru se navezuje na kulturni roman Georga Orwella 1984, je njegova kritična refleksija. V prvem delu zato gledamo pohod raznih totalitarizmov polpretekle zgodovine (Hitler, Stalin, Mussolini ... s posebnim poudarkom tudi na današnjem Putinu, začuda pa v

Nenadoma, reka Prizor iz predstave PETER UHAN/SNG NOVA GORICA

tej družbi ni na primer Bidna), a te diktature sploh niso tako daleč, so pravzaprav tu, z njimi so živimo, kajti malce globlja pomisel bi kmalu nazorno pokazala, da se pod figovim listom zahodnih demokracij v bistvu skriva perfidna manipulacija življenja. Tudi današnji režimi, pa naj gre za vzhodne ali zahodne, obvladujejo eksistence posameznikov in družbe ter kratijo sivo-boščino. Kot v času nacizma in fašizma, tudi danes nas krmijo z gesli, s praznimi parolami, ki ne pomenijo nič in nas še bolj potiskajo v mečkalni stroj, v katerem ni prostora za moralno, idejno in perspektivo. Nič čudnega, da se drugi del uprizoritve osredotoča na okruške pričevanj posameznikov, kako doživljajo

vsakdan v Iranu, ZDA, na Švedskem ali na Madžarskem (gre bolj za kroniko problematik splava, represije v Teheranu, gejevske robnosti), kako doživljajo svojo usodo emigrantov, integriranih v novo okolje, a nikoli v tolikšni meri, da bi zares živeli življenje nove domovine. Pripovedovalci izkušeni vidijo le sebe, v monologih ni prostora za drugega, so prepuščeni sami sebi, dialog je izbrisan, dvogovora več ni. O tretjem delu pa na kratko: gre za neke vrste pogled v prihodnost, kjer prihodnosti ni.

Prisposoba današnjega časa

Režijska zasnova se na sceni Branka Hojnika (skozi luknje v zidu se v oči gledalca vbadajo zasliševalni reflektorji) in v ko-

žal opozoril umetnosti nihče ne poslušajo, čeprav so se vselej izkazala za oportuna

stumih Aleksandre Pecić Mladenović posveča predvsem jasni analizi časa, v katerem smo nemočni opazovalci in je le lučaj stran od končne katastrofe. Igralci se po sceni gibljejo monološko, pri čemer je največje breme na interpretaciji Jureta Kopušarja, ki preigrava diabloličnost, krike, nemoč, racionalnost in hkrati resignacijo, medtem ko Žiga Udir tematizira ujetost, iz katere pa ne skuša ubežati, ker je pač sprejemljiva danost našega sedanjega obstoja. Oder se polni s protagonisti, ki ne vidijo drug drugega, sami s(m)o, roboti, ne komunicirajo, vedo le zase (Tamara Avguštin, Anuša Kodčija, Urška Taufer, Žiga Sakšida). Vsaka prisposoba z današnjostjo je še kako upravičena!